

© Kancelarija zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, <https://www.gov.me/kzcg>. [Prevod je objavljen na zvaničnom sajtu Vlade Crne Gore i u Službenom listu Crne Gore]

© The Office of the Representative of Montenegro before the European Court of Human Rights, <https://www.gov.me/kzcg>. [Translation already published at the official website of the Government of Montenegro and in the Official Gazzette of Montenegro]

ČETVRTO ODJELJENJE

PREDMET GARZIČIĆ protiv CRNE GORE

(Predstavka br. 17931/07)

PRESUDA

STRAZBUR

21. septembar 2010. godine

Ova presuda je postala pravosnažna u okolnostima koje su izložene u članu 44 stav 2 Konvencije. Ona može biti predmet redaktorskih izmjena.

U predmetu Garzičić protiv Crne Gore,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrto odjeljenje), zasijedajući u Vijeću sljedećeg sastava:

Nicolas Bratza, *Predsjednik*,
Giovanni Bonello,
David Thór Björgvinsson,
Ján Šikuta,
Päivi Hirvelä,
Ledi Bianku,
Nebojša Vučinić, *sudije*,
and Lawrence Early, *sekretar odjeljenja*,

Nakon vijećanja bez prisustva javnosti 31. avgusta 2010. godine donosi sljedeću presudu koja je usvojena toga dana:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je predstavkom (br. 17931/07) protiv Crne Gore koju je 9. aprila 2007. godine Sudu podnijela po članu 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu Konvencija) crnogorska državljanka g-đa Desanka Garzičić (u daljem tekstu podnosilac predstavke).
2. Podnosioca predstavke zastupao je g-din D. Marković, advokat sa advokatskom praksom u Podgorici. Vladu Crne Gore (u daljem tekstu Vlada) zastupao je njen zastupnik g-din Z. Pažin.
3. Podnosilac predstavke navela je, naročito, da je Vrhovni Sud povrijedio njeno pravo na pristup sudu jer je odbio da razmotri njen zahtjev za reviziju u meritumu.
4. 9. septembra 2009. godine Predsjednik Četvrtog odjeljenja odlučio je da pošalje Vladi obavještenje o predavci. U skladu sa članom 29 stav 3 Konvencije takođe je odlučeno da će uz prihvatljivost predstavke biti ispitan i meritum predstavke, a da će prioritet biti dat predavci u skladu sa pravilom 41 Sudskog poslovnika.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnosilac predstavke rođena je 1924. godine u Podgorici gdje i živi. Ona je paraplegičarka.
6. Činjenice ovog predmeta koje su iznijele strane mogu se sumirati na sljedeći način.
7. 4. oktobra 2000. godine podnosilac predstavke podnijela je imovinsko pravni zahtjev Osnovnom sudu u Podgorici, tražeći utvrđivanje prava svojine. Pri tome ona nije konkretno

navela vrijednost spora. Međutim, 2. novembra 2000. godine platila je sudsku taksu u iznosu od 10 eura, što odgovara vrijednosti spora između 50 i 150 eura.

8. 29. aprila 2004. godine, na kraju glavne rasprave i nakon što su ispitani dodatni dokazi, podnosilac predstavke precizirala je da je vrijednost spora 37.000 eura.

9. Istoga dana Osnovni sud presudio je u korist podnosioca predstavke a u presudi se, između ostalog navodi da je vrijednost spora bila 37,000 eura, te da je “sudski vještak procijenio da je na dan 10. oktobar 1984. godine ukupna vrijednost predmetne imovine bila 72.877,79 eura”.

10. 22. oktobra 2004. godine Viši sud u Podgorici poništio je tu presudu i vratio predmet na ponovno suđenje.

11. 15. juna 2005. godine podnosilac predstavke, nakon što je završena glavna rasprava i na zahtjev suda, precizirala je da je vrijednost spora 9.900 eura. Istog dana punomoćnik tuženog podnio je svoj zahtjev za troškove na osnovu vrijednosti spora od 11.637 eura.

12. 19. jula 2005. godine Osnovni sud presudio je protiv podnosioca predstavke. U presudi se između ostalog, navodi da je vrijednost spora bila 11.500 eura i ponovo se poziva na ranije pomenute nalaze vještaka.

13. 7. aprila 2006. godine Viši sud potvrdio je tu presudu u postupku po žalbi.

14. 10. oktobra 2006. godine Vrhovni sud u Podgorici odbio je zahtjev za reviziju podnosioca predstavke kao neprihvatljiv navodeći da je putem plaćanja sudske takse od strane podnosioca predstavke indirektno određena vrijednost spora u značajnoj mjeri manja od zakonskog praga (v. član 382 stav 3 u stavu 19 ove presude).

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o parničnom postupku iz 1977. godine; objavljen u Službenom listu SFRJ 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 72/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91, i u Službenom listu SRJ 27/92, 31/93, 24/94, 12/98 i 15/98)

15. Članovima 35-40 propisuju se opšta pravila vezana za sredstva kojima se utvrđuje vrijednost građanskog spora.

16. Članom 40 st. 2 propisuje se da u slučajevima koji se ne odnose na novčane zahtjeve relevantna vrijednost spora jeste ona koju je naveo tužilac u svom zahtjevu.

17. Članom 40 st. 3 dalje se predviđa da kada je vrijednost koju navede tužilac očigledno netačna, nadležni prvostepeni sud mora “najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano, onda na glavnoj raspravi, prije početka raspravljanja o glavnoj stvari, brzo i na pogodan način utvrditi, odnosno provjeriti tačnost označene vrijednosti”.

18. Članom 186 st. 2 propisuje se da pravo na reviziju zavisi od vrijednosti tužbenog zahtjeva „tužilac je dužan da navede (vrijednost tužbenog zahtjeva) u tužbi”.

19. Članom 382 st. 3 propisuje se da revizija nije dozvoljena u imovinsko pravnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu ako vrijednost spora ne prelazi otprilike 1.470 eura.

20. Prema članovima 383 i 394-397, između ostalog, Vrhovni sud može, ukoliko prihvati zahtjev za reviziju jedne od strana u sporu, preinačiti spornu presudu ili je poništiti i naložiti ponovno suđenje na nižim sudovima.

B. Porodični zakon iz 1989. godine objavljen u Službenom listu SRCG 7/89)

21. Članovi 8 i 154 ovog zakona propisuju da zakonski staratelj mora da se obezbijedi samo licima koja nisu u stanju da se staraju o svojoj “ličnosti, pravima i interesima”.

PRAVO

I. NAVODNO KRŠENJE ČLANA 6 KONVENCije

22. Podnosilac predstavke žalila se po članu 6 st. 1 Konvencije da je Vrhovni sud prekršio njeno pravo na pristup sudu tako što je odbio da razmotri zahtjev za reviziju u meritumu.

23. Član 6 glasi:

“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama... ima pravo na pravičnu... raspravu... pred... sudom...”

2.

A. Prihvatljivost

24. Vlada je ustvrdila da je predstavka podnosioca predstavke nekompatibilna *ratione temporis* na osnovu činjenica da je pravosnažna presuda u domaćem postupku donesena od strane Višeg suda 19. jula 2005. godine, a Savjet Ministara Savjeta Evrope odlučio je da je Crna Gora potpisnica Konvencije od 6. juna 2006. godine.

25. Podnosilac predstavke ustvrdila je da je njena predstavka prihvatljiva.

26. Sud napominje da je već zauzeo stav da se treba smatrati da je Konvencija na snazi za Crnu Goru kontinuirano od 3. marta 2004. godine (v. *Bijelić protiv Crne Gore i Srbije*, br. 11890/05, st. 69, 28. april 2009. godine). Sud ne vidi razlog da odstupa od tog stava u ovom konkretnom slučaju. Vladin prigovor da je predstavka nekompatibilna *ratione temporis* mora stoga da bude odbačen.

27. Sud takođe smatra da predstavka nije očigledno neosnovana u okviru značenja člana 35 st. 3 Konvencije i ne nalazi nijedan drugi osnov da je proglasi neprihvatljivom. Stoga se ona mora proglasiti prihvatljivom.

B. Meritum

28. Vlada je ustvrdila da član 186 st. 2 Zakona o parničnom postupku iz 1977. godine predviđa dužnost podnosioca predstavke da navede vrijednost spora (v. stav 18 ove presude). Vlada dalje tvrdi da su domaći sudovi samo morali da provjere tačnost navedene vrijednosti, a ne i da utvrde vrijednost ukoliko je podnosilac predstavke nije sam naveo. Po mišljenju Vlade, ni sudovi, ni stranke nisu mogli da raspravljaju o vrijednosti spora, ako to nisu uradili do kraja prve glavne rasprave. Uz to, Vlada je ustvrdila: (a) vrijednost od 37.000 eura utvrđena je proizvoljno, (b) iznos od 9.900 eura odredila je podnosilac predstavke u ponovljenom suđenju tek nakon glavne rasprave, što nije dozvoljeno po Zakonu o parničnom postupku iz 1977. godine, i (c) iznos od 11.637 eura odredio je takođe proizvoljno punomoćnik tuženog kada je tražio troškove, a ne podnosilac predstavke. S obzirom na navedeno, Vlada je zaključila da Vrhovni sud nije mogao da bude obavezan nijednom od navedenih određenih vrijednosti i zbog toga nije bilo kršenja prava podnosioca predstavke.

29. Podnosilac predstavke ponovno je potvrdila svoje tvrdnje.

30. U svojoj presudi u predmetu *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 21. februara 1975. godine, Sud je zauzeo stav da Član 6 st. 1 “obezbjeduje svakome pravo da tužbu vezanu za njegova/njena građanska prava i dužnosti iznese pred sud ili tribunal” (st. 36, Serija A, br. 18). Na “pravo na sud”, čiji je jedan aspekt pravo na pristup, može se osloniti svako ko smatra (na argumentovanim osnovama) da je zadiranje u ostvarivanje njegovih ili njenih (građanskih) prava nezakonito i žali se da mu nije data mogućnost da tu tužbu preda sudu i tako ispuni uslove propisane članom 6 st. 1 (v. između ostalog *Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [GC], br. 32555/96, st. 117, ECHR 2005-X).

31. Član 6 Konvencije ne nameće stranama ugovornicama obavezu da osnuju žalbene ili kasacione sudove. Kada takvi sudovi postoje, moraju se poštovati garancije člana 6. Na primjer, takav sud mora da garantuje strankama u parnici djelotvorno pravo na pristup sudovima da bi se utvrdila njihova “građanska prava i dužnosti” (v. između ostalog, *Levages Prestations Services protiv Francuske*, 23 oktobar 1996. godine, st. 44, *Izvjestaji o presudama i odlukama* 1996-V).

32. “Pravo na sud”, međutim, nije apsolutno već podliježe ograničenjima na koje upućuju okolnosti, naročito kada “je riječ o uslovima prihvatljivosti žalbe”, pošto, po samoj svojoj prirodi, to pravo mora regulisati država, koja u tome uživa određenu slobodu procjene (v. *García Manibardo protiv Španije*, br. 38695/97, st. 36, ECHR 2000-II, i *Mortier protiv Francuske*, br. 42195/98, st. 33, 31 jul 2001. godine). Ipak, ova ograničenja ne smiju da ograniče ili smanje pristup pojedinaca na takav način ili u tolikoj mjeri da to naruši samu suštinu toga prava. Štaviše, ta ograničenja biće kompatibilna sa članom 6 st. 1 samo ako su u skladu sa relevantnim domaćim zakonima i drugim propisima, ukoliko teže ka legitimnom cilju i ukoliko postoji razuman odnos srazmjernosti između sredstava koja su upotrebljena i cilja čijem se ostvarivanju teži (v. *Guérin protiv Francuske*, 29. jul 1998. godine, st. 37, *Izvjestaji o presudama i odlukama* 1998-V).

33. Što se tiče ovog konkretnog slučaja, Sud navodi da Zakon o parničnom postupku propisuje da tužilac mora da navede vrijednost spora. Kada se ta vrijednost odredi nerealno, bilo da je premala ili prevelika, prvostepeni sud ima obavezu da provjeri tačnost tog određenja (v. stav 17 ove Presude). Međutim, Sud smatra da, iako domaći sudovi nemaju obavezu u tom smislu, nema odredbe u Zakonu o parničnom postupku koja bi zabranila sudovima da utvrde vrijednost kada tužilac to ne uradi u tužbi. U konkretnom predmetu domaći sudovi utvrdili su vrijednost spora i u prvom i u drugom slučaju, uzimajući u obzir nalaze vještaka kao i vrijednost koju su navele same stranke u sporu. Iako su te vrijednosti bile različite, Sud ne smatra da je potrebno da odredi koja je od te dvije vrijednosti bila tačnija, pošto je u oba slučaja bilo moguće podnijeti zahtjev za reviziju u skladu sa članom 382 st. 2 Zakona o parničnom postupku iz 1977. godine (v. stav 19 ove Presude). U svakom slučaju, podnosilac predstavke ne bi trebalo da trpi nikakvu štetu zbog propusta suda da naloži podnosiocu predstavke da plati razliku između iznosa sudskih taksi koje je platio i iznosa taksi koji odgovara utvrđenoj vrijednosti spora. Zbog toga Sud smatra da je došlo do povrede prava podnosioca predstavke na pristup Vrhovnom sudu.

34. Shodno tome došlo je do povrede člana 6 st. 1 Konvencije.

II. OSTALA NAVODNA KRŠENJA KONVENCIJE

35. Podnosilac predstavke takođe se žalila na sljedeće (a) ocjenu dokaza od strane domaćih sudova, (b) ishod postupka pred Osnovnim sudom i Višim sudom po članu 1 Protokola br. 1, i (c) da je u odnosu na nju izvršena diskriminacija od strane domaćih sudova zbog njenog invaliditeta i propusta domaćih sudova da u postupak uključe Centar za socijalni rad.

36. Sud ističe da nije u okviru njegovih nadležnosti da zamjeni svojom procjenom činjenica procjenu domaćih sudova, jer je, po opštem pravilu, na tim sudovima da cijene dokaze koji se pred njima izvedu. Zadatak Suda jeste da provjeri da li je sporni postupak, gledajući u cjelini, bio pravičan kako propisuje član 6 st. 1 (v. između ostalog *Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 16. decembar 1992. godine, st. 34, Serija A br. 247 B; *Vidal protiv Belgije*, 22. april 1992. godine, st. 33, Serija A br. 235 B). U ovom konkretnom slučaju, ne postoji ništa što bi ukazalo na to da je pristup sudova bio na bilo koji način proizvoljan ili nepravičan. Zbog toga se u ovom dijelu predstavka mora proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovana u skladu sa članom 35 st. 3 i 4 Konvencije.

37. Sud primjećuje da se Član 1 Protokola br. 1 ne odnosi na regulisanje građanskih prava između strana u privatnom pravu. U ovom konkretnom slučaju, stoga, odluke sudova protiv podnosioca predstavke, prema pravilima privatnog prava, ne mogu da se smatraju neopravdanim zadiranjem države u imovinska prava strane koja je izgubila spor. I zaista, upravo je funkcija sudova da odlučuju u sporovima čije regulisanje spada u nadležnost domaćeg prava i van djelokruga Konvencije (v. *mutatis mutandis*, *Kuchar i Stis protiv Republike Češke* (dec.), br. 37527/97, 21. oktobar 1998. godine; v. takođe i *S.Ö., A.K., Ar.K. i Y.S.P.E.H.V. protiv Turske* (dec.) 31138/96, 14. septembar 1999. godine; *H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 10000/82, Odluka Komisije od 4. jula 1983. godine, DR 33 p.247 at p.257; i *Bramelind i Malmström protiv Švedske*, br.8588/79, Odluka Komisije od 12. oktobra 1982. godine, DR 29, p.64 at p. 82). Stoga predstavka u ovom dijelu nije saglasna *ratione materiae* sa odredbama Konvencije u okviru značenja člana 35 st. 3 i mora biti odbačena u skladu sa članom 35 st. 4 Konvencije.

38. I na kraju, Sud napominje da nema dokaza u spisu predmeta da je bilo bilo kakve diskriminacije protiv podnosioca predstavke po bilo kom osnovu. Što se tiče uključivanja Centra za socijalni rad, relevantni članovi Porodičnog zakona iz 1989. godine, koji je bio na snazi u vrijeme kada je vođen postupak, predviđaju da se zakonski staratelj određuje samo za lica koja nisu u stanju da se staraju za svoja prava i interese (v. stav 21 u tekstu ove Presude). Međutim, to nije slučaj sa podnosiocem predstavke, čiji invaliditet je fizički, a ne mentalni, i koju je uz to zastupao advokat tokom cijelog postupka. Stoga ovaj dio predstavke takođe mora da se odbaci kao očigledno neosnovan u skladu sa članom 35 st. 3 i 4 Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

39. Član 41 Konvencije propisuje:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.“

A. Naknada štete

40. Podnosilac predstavke tražila je 150.000 eura na ime naknade materijalne štete.

41. Vlada je ovakav zahtjev osporila.

42. Sud je mišljenja da nije dovoljno potkrijepljena tvrdnja da je podnosilac predstavke pretrpila materijalnu štetu usljed povrede njenog prava na pristup Vrhovnom sudu. Čak i ako nije predmet konkretnog tužbenog zahtjeva, Sud prihvata da je podnosilac predstavke pretrpjela nematerijalnu štetu koja ne može da se nadoknadi u dovoljnoj mjeri samo utvrđivanjem da je došlo do povrede prava. Radeći svoju procjenu na ravnopravnim osnovama i uzimajući u obzir naročite okolnosti ovog predmeta, Sud dosuđuje podnosiocu predstavke 1.500 eura po ovom osnovu (v. *mutatis mutandis*, *Staroszczyk protiv Poljske*, br. 59519/00, st. 141-143, 22. mart 2007. godine).

B. Troškovi i izdaci

43. Podnosilac predstavke tražila je 10.000 eura za “troškove postupka”.

44. Vlada je osporila taj zahtjev.

45. Prema sudskoj praksi Suda, podnosilac predstavke ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u onoj mjeri u kojoj se pokaže da ih je podnosilac stvarno imao i da su bili neophodni, a i razumni po pitanju iznosa (v. na primjer, *Iatridis protiv Grčke* (pravično zadovoljenje) [GC], br. 31107/96, stav 54, ECHR 2000-XI).

46. U ovom konkretnom slučaju, s obzirom na činjenicu da podnosilac predstavke nije podnijela dokaze da su navedeni troškovi stvarno pretrpljeni (npr. detaljni računi i fakture), Sud, shodno tome, odbacuje navedeni zahtjev.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* predstavku u dijelu koji se odnosi na pristup podnosioca predstavke Vrhovnom sudu prihvatljivim, a ostatak predstavke neprihvatljivim;

2. *Smatra* da je došlo do povrede prava podnosioca predstavke na pristup Vrhovnom sudu po članu 6 st. 1 Konvencije;

3. *Smatra*

(a) da tužena država treba da plati podnosiocu predstavke, u roku od tri mjeseca od datuma na koji ova presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44 st. 2 Konvencije, iznos od 1.500 eura (hiljadu i pet stotina eura) na ime nematerijalne štete, i sve poreze koji se na to obračunavaju;

(b) da se od isteka navedena tri mjeseca pa do plaćanja navedenog iznosa obračunava i plaća obična kamata po stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Evropske Centralne Banke tokom zateznog perioda uz dodatak od tri procentna poena;

4. *Odbacuje* ostatak zahtjeva podnosioca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sačinjeno na engleskom jeziku i objavljeno u pisanoj formi 21. septembra 2010. godine, shodno Pravilu 77 stav 2 i 3 Poslovnika Suda.

Lawrence Early Nicolas Bratza
Sekretar Odjeljenja

PRESUDA GARZIČIĆ PROTIV CRNE GORE